

20.07.2023

#WadowiceNaSpacer czyli Spacer śladem patronów wadowickich ulic

W ten czwartek w ramach wakacyjnego cyklu #WadowiceNaSpacer proponujemy Wam spacer śladem patronów wadowickich ulic. Czy wiecie, że wśród upamiętnionych w ten sposób osób znajdziemy wybitnego matematyka, odważną zakonnice czy ludowego pośta? Patronów ulic mamy wielu, ale zaprezentowane zostały postaci, które pochodziły z Wadowic lub okolicy i w znaczący sposób wpłynęły na losy miasta.

Spacer szlakiem patronów wadowickich ulic to świetny sposób na spędzenie letniego popołudnia. Pomoże Wam w tym przygotowana przez nas mapa google:

<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1LU1P3CFW7GySeAx1Fk1jKDLKdqHM8Bg&fbclid=IwAR3oIsUQOFecAp9mGULueu3YV475CzHRBFjwR0LMWWvHTEqVsuTOTtIW07l&ll=49.89246774779577%2C19.5553298&z=14>

1. Ulica Jana Iwańskiego w Wadowicach

Jan Iwański urodził się w 1849 r. w Okocimiu jako syn stolarza Józefa. Po zdanej maturze uczył się m.in. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ostatecznie porzucił teologię i został studentem Wydziału Prawu UJ. Stopień doktora prawa otrzymał w 1876 r. Praktykę adwokacką w Wadowicach rozpoczął w 1883 r., gdzie na przełomie 1889 i 1890 r. brał udział w słynnym procesie emigracyjnym. Iwański po raz pierwszy rajcą miejskim został w 1882 r., a już w 1887 r. pełnił funkcję zastępcy burmistrza Ignacego Brosiga. Po jego śmierci w 1889 r. został burmistrzem i funkcję tę pełnił dwukrotnie. Za kadencji Iwańskiego uruchomiono w Wadowicach pierwszą elektrownię oraz zapoczątkowano budowę sieci wodociągowej. Okazywał również inicjatywę na polu społeczno – kulturalnym jako m.in. wiceprezes wadowickiego TG „Sokół”, członek Wydziału Towarzystwa Bursy im. S. Batorego czy założyciel Towarzystwa Upiększania Miasta Wadowic i Okolicy. Jego pracę na rzecz Wadowic docenili sami mieszkańcy przyznając mu tytuł Honorowego Obywatela Wadowic. Jan Iwański zmarł w 1907 r. i został pochowany na wadowickim cmentarzu parafialnym. W jego pogrzebie uczestniczyły tłumy mieszkańców. W 1909 r. Rada Miejska podjęła uchwałę o nazwaniu jednej z ulic miasta imieniem zasłużonego dla niego burmistrza.

Fot. ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Wadowicach

2. Ulica Marcina Wadowity w Wadowicach

Marcin Wadowita był teologiem, profesorem Akademii Krakowskiej # □ □□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□
Wadowita zwany również Marcinem Kępką, urodził się w Wadowicach ok. 1567 r. Jego ojciec pełnił funkcję rajcy miejskiego, a inni krewni znajdowali się wśród tutejszych elity. Od 1583 r. studiował na uniwersytecie krakowskim. Szybko osiągnął kolejne stopnie naukowe, bowiem już w 1590 r. był magistrem. Wykładał w Kolegium Większym i Mniejszym. Od 1600 r. pełnił urząd Dziekana Wydziału Filozoficznego Akademii Krakowskiej, a trzy lata później został bakalarzem teologii. W l. 1605 - 1606 r. studiował we Włoszech, najpierw w Rzymie, a potem w Padwie. Wadowita był kierownikiem dysput akademickich. W okresie od 1618 do 1636 r. wielokrotnie był dziekanem Wydziału Teologicznego, a w 1636 r. został wicekanclerzem Akademii Krakowskiej oraz kanclerzem kurii biskupiej. Przypisuje się mu autorstwo 10 dzieł drukowanych, choć w rzeczywistości jest autorem 4 traktatów teologicznych. Księdzem został dopiero w 1602 r. i posługę kapłańską wypełniał przez kolejne 30 lat. W 1598 r. wybawił z opresji ariańskiego teologa Fausta Socyna, który poniósłby śmierć z rąk rozwścieczonych żaków krakowskich. Rodzinne miasto było dumne z sukcesów Wadowity, bowiem w księdze miejskiej zapisano informację o jego doktoracie. Zmarł w 1641 r. i został pochowany w kościele św. Floriana w Krakowie. Część swojego majątku przekazał na fundusz stypendialny dla wadowickiej młodzieży. Dokonał również uposażenia wadowickiej szkoły i szpitala.

Fot. ze zbiorów Muzeum Miejskiego w Wadowicach

3. Ulica Wincentego Bałysa w Wadowicach

Wincenty Bałys urodził się w 1906 r. w Tomicach k. Wadowic jako syn Jana Kantego i Marii Witek. Niedługo potem rodzina przeprowadziła się na wadowickie Podstawie. Bałys od dziecka wykazywał zdolności plastyczne lepiąc z gliny m.in. zwierzęta, budowle czy głowy postaci. Pierwsze doświadczenie w technice rzeźbienia miał w pracowni kamieniarskiej wadowickiego artysty rzeźbiarza Józefa Jury, gdzie poznał również innego przyszłego artystę rzeźbiarza, Franciszka Suknarowskiego. W l. 1927 r. - 1932 r. Wincenty Bałys studiował na ASP w Krakowie, gdzie został przyjęty jako „student nadzwyczajny”. W tym okresie swoje umiejętności doskonalił pod okiem mistrzów Konstantego Laszczki czy Xawerego Dunikowskiego. Bałys nie tylko rzeźbił w gipsie, glinie i

Fot. Wikipedia, Dom Żołnierza Polskiego

6. Ulica Profesora Władysława Nikliborca w Wadowicach

Władysław Nikliborc był polskim profesorem matematyki. Urodził się w 1889 r. w Wadowicach w rodzinie sędziego tutejszego Sądu Okręgowego. Uczęszczał do gimnazjów w Bielsku, Rzeszowie i Wadowicach. Służył w armii austro-węgierskiej i Legionach. W latach 1918-1922 studiował matematykę na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, a w 1920 r. walczył w wojnie bolszewickiej. W latach 1922-1932 był najpierw asystentem, następnie adiunktem katedry matematyki Politechniki Lwowskiej. W 1924 r. obronił doktorat, a w 1927 r. habilitację na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W okresie od 1928 do 1931 r. był stypendystą w Lipsku, Getyndze i Paryżu. W 1931 r. uzyskał habilitację z mechaniki teoretycznej na Politechnice Lwowskiej. Następnie w latach 1932-1937 kierował Katedrą Mechaniki Teoretycznej Politechniki Lwowskiej. W 1937 r. przeniósł się do Warszawy. Wówczas został profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry Matematyki na Wydziale Chemicznym Politechniki Warszawskiej. Lata wojenne 1939-1945 spędził we Lwowie, pracując cały czas na Politechnice Lwowskiej. W 1945 r. został zmuszony do opuszczenia Lwowa i wyjechał do Warszawy, gdzie pracował na Politechnice Warszawskiej. W 1947 r. został profesorem zwyczajnym. Przeżycia wojenne odcisnęły na nim wielką traumę. Zginął tragicznie w 1948 r. podczas aresztowania go przez Urząd Bezpieczeństwa Publicznego.

Fot. z zasobów Archiwum PAN

7. Ulica S. Marii Małgorzaty Banaś w Kleczy Dolnej

Siostra Maria Małgorzata Banaś urodziła się w 1896 r. w Kleczy Dolnej k. Wadowic jako Ludwika Banaś w rodzinie rolników Jakuba i Rozalii. Mając 20 lat rozpoczęła pracę w szpitalu w Wadowicach, w którym pracowały siostry Nazaretanki, a rok później postanowiła wstąpić do ich zakonu. Przyjęła imię Maria Małgorzata od Serca Pana Jezusa Konającego w Ogrójcu. Siostra pełniła proste

posługi w domach zakonnych w Wadowicach, Stryju, Krakowie, Grodnie oraz w Warszawie. Następnie w 1934 r. została wysłana na nową placówkę do Nowogródka, gdzie Nazaretanki prowadziły m.in. szkołę powszechną oraz opiekowały się parafą. Po wkroczeniu Sowieców do Nowogródka siostry musiały zdjąć habity i opuścić dom zakony. Na l. 1939-1943 przypada okres pracy s. Małgorzaty w miejscowym szpitalu. Była jedyną spośród dwunastu Nazaretanek, która uniknęła rozstrzelania przez hitlerowców w 1943 r. Po tym zdarzeniu odnalazła w lesie miejsce stracenia współsióstr i była obecna przy ich ekshumacji. To ona zatroszczyła się o dokumentację fotograficzną z tych zdarzeń. Dzięki m.in. jej pracy Męczennice z Nowogródka zostały beatyfikowane przez Jana Pawła II w 2000 r. Po wojnie i zmianie granic, pomimo że inne siostry zdecydowały się na powrót do Polski, s. Małgorzata została sama w Nowogródku, by kontynuować dzieło. Zmarła po ciężkiej chorobie w 1966 r. w Nowogródku i została pochowana na miejscowym cmentarzu. W 2008 r. otwarto proces beatyfikacyjny s. Małgorzaty, a od 2021 przysługuje jej tytuł Czcigodnej Służebnicy Bożej. Od 2022 r. ulica w rodzinnej Kleczy Dolnej nosi jej imię.

Fot. Archiwum Nazaretanek

8. Ulica Ks. Zygmunta Kuźmy w Stanisławiu Górnym

Zygmunt Kuźma był proboszczem w Stanisławiu Górnym i współzałożycielem Rodziny Kopinga w Polsce. Ks. Kuźma pełnił funkcję pierwszego proboszcza nowo erygowanej parafii Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Stanisławiu Górnym od 1983 r. W okresie jego kadencji dokończono budowę świątyni, którą rozpoczętą w 1980 r. Wówczas m.in. kościół otoczono parkanem oraz ułożono chodniki z kostki brukowej. Wybudowano też plebanię i parking oraz założono cmentarz. Z czasem na terenie parafii zamieszkał wadowiczanie, emerytowany ks. Kazimierz Hoła, który kupił dom w Stanisławiu. W wygłaszanych przez niego kazaniach podczas mszy świętych przybliżał wiernym postać ks. Adolfa Kolpinga i jego dzieło. Pod ich wpływem ks. Kuźma zorganizował grupę około 40 osób, która w 1990 r. założyła pierwszą w Polsce Rodzinę Kolpinga - katolickie stowarzyszenie prowadzące działalność na rzecz środowisk lokalnych. W 1991 r. ks. Kuźma wraz z parafianami ze Stanisławia udał się do Watykanu, aby uczestniczyć w beatyfikacji ks. Adolfa Kolpinga, który został patronem wszystkich ludzi pracy, a zwłaszcza tych związanych z rzemiosłem szewskim i współczesnym przemysłem skórzanym i obuwniczym. Kapłan Zygmunt Kuźma zmarł w 2006 r.

Fot. Róg ulic Marcina Wadowity, Gimnazjalnej i Barskiej w Wadowicach, Archiwum UM Wadowice,

Archiwum UM Wadowice

#Wadowice #GminaWadowice #NaSpacer #KleczaDolna #StanisławGórny